

Opracowanie MSC

Warszawa, luty 2021 r.

Połowcy małych ryb pelagicznych

Zmiany klimatu zmuszają małe ryby pelagiczne do migracji w celu adaptacji do nowych warunków. Podobnie jak one, branża rybna musi zaadaptować się do nowej rzeczywistości, by chronić te ważne zasoby oraz własną przyszłość. Zapewnienie zrównoważonych połowów małych gatunków ryb pelagicznych w oparciu o program certyfikacji MSC ma kluczowe znaczenie dla wspierania tej zmiany.

Program MSC jasno pokazuje, że zrównoważone zarządzanie zasobami małych ryb pelagicznych jest możliwe. Silniejsze zaangażowanie w promowanie zrównoważonego pozyskiwania zasobów ze strony przetwórców, sprzedawców detalicznych jak i marek, będzie stanowić zachętę do dalszej poprawy.

Wprowadzenie

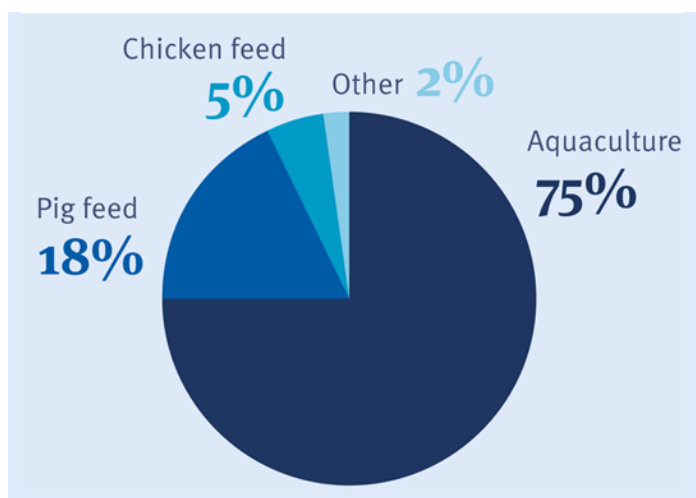
Małe gatunki pelagiczne, takie jak śledzie, sardele, szproty czy sardynki to jedne z najczęściej poławianych i sprzedawanych ryb na świecieⁱ. Stanowią 28% globalnie pozyskiwanych dzikich rybⁱⁱ, głównie w celu spożycia przez ludzi, jednak w połączeniu z produktami ubocznymi przemysłu połowowego znaczna część wykorzystywana jest do produkcji mączki rybnej i oleju rybnego na paszę w akwakulturze i hodowli trzody chlewnej i drobiu. Szacuje się, że 19% światowych połowów morskich (18 milionów ton) przerabianych jest na mączkę rybną i olej rybnyⁱⁱⁱ. Globalnie rośnie popyt na małe gatunki pelagiczne przeznaczone do konsumpcji przez ludzi^{iv}, jednakże część połowów pochodzi ze źle zarządzanych stad lub nielegalnych połowów^v.

Małe gatunki pelagiczne są ważnym elementem ekosystemów morskich, ponadto stanowią kluczowe źródło pokarmu wielu lokalnych nadmorskich społeczności w krajach Globalnego Południa^{vi}. Niestety, wysoki popyt na mączkę i olej rybny doprowadził do tego, że w niektórych krajach brakuje ryb przeznaczonych do konsumpcji przez ludzi zagrażając bezpieczeństwu żywnościowemu^{vii}.

Nasze morza i oceany stoją w obliczu poważnych zagrożeń poczynając od zmian klimatycznych, a kończąc na rosnącym zanieczyszczeniu, dodatkowo około 46% światowych stad małych ryb pelagicznych jest przełowionych^{viii, ix}. Aby ochronić i zapewnić przyszłość tym cennym zasobom, kluczowym jest by nie tylko sektor połowowy, ale także globalny przemysł akwakultury angażował się w zrównoważone pozyskanie zasobów. Zapewnienie zrównoważonych połowów małych gatunków ryb pelagicznych w oparciu o program certyfikacji MSC ma kluczowe znaczenie dla wspierania tej zmiany.

Produkcja i konsumpcja małych ryb pelagicznych

Szacuje się, że w 2018 r. światowa produkcja ryb wyniosła 179 mln ton, przy czym połowy dziko żyjących gatunków stanowiły 96,4 mln ton (54%)^x. 19% złowionych dzikich zasobów zostało przerobionych na mączkę i olej rybny, w tym zarówno całych ryb (60% produkcji oleju rybnego; 78% produkcji mączki rybnej) jak i świeżych odpadków (40% produkcji oleju rybnego; 22% produkcji mączki rybnej)^{xi}. Małe ryby pelagiczne stanowiły 28% wszystkich dziko złowionych ryb na świecie, a sama sardela peruwiańska stanowiła 7% światowych połowów (7 milionów ton)^{xii, xiii}. W 2018 roku, światowa wartość przemysłów mączki rybnej i oleju rybnego wyniosły odpowiednio 4,91 miliarda USD^{xiv} i 2,02 miliarda USD^{xv}.

Rys. 1 Wykorzystanie mączki rybnej

W 2020 r. ponad 5 milionów ton małych gatunków pelagicznych poławianych było przez rybołówstwa z certyfikatem MSC, co stanowi około 20% światowych połowów tych ryb^{xvi, xvii}. Dla porównania w 2016 r. było to jedynie 8%. Liczba produktów na bazie oleju rybnego pochodzącego z certyfikowanych połowów również znacząco wzrosła w ciągu ostatniej dekady, z czterech w 2008 r. do ponad 450 w 2020 r. Obecnie, 9% wszystkich produktów z niebieskim certyfikatem MSC pochodzi z połowów małych gatunków pelagicznych.

Wyzwania w ochronie zasobów

1. Zmiany klimatu: Jednym z najtrudniejszych wyzwań stojących przed rybołówstwem pelagicznym są negatywne skutki zmian klimatu. Ocieplające się morza zmuszają ryby do migracji w stronę biegunów w tempie od 30 do ok. 130 km na dekadę^{xviii}. Zmiany w rozmieszczeniu zasobów mogą doprowadzić do konfliktów politycznych i sporów o sposób podziału dostępu do zasobów.
2. Przełowienie: Rybołówstwa są bardziej odporne na zmiany, jeśli zarządzane są w sposób zrównoważony. Pomimo tego, w ostatnich latach wiele stad małych gatunków pelagicznych było przeławianych^{xix, xx}. Stado makreli z północno-wschodniego Atlantyku zostało przełowione o 33%, stado wiosenne śledzia norweskiego o 35%, a stado błękitki o 29%, w porównaniu z zaleceniami naukowymi Międzynarodowej Rady Badań Morza (ICES)⁸.
3. Wpływ na morskie łańcuchy pokarmowe: Ze względu na bardzo ważną rolę i źródło pokarmu dla wielu zwierząt morskich, ograniczenie liczebności małych ryb pelagicznych wskutek nadmiernych połowów jest niepokojące.

Połowy przemysłowe (ang. reduction fishery)

Czym są połowy przemysłowe?

MSC definiuje połowy przemysłowe jako takie, które ukierunkowane są głównie na określony gatunek, łowiony z przeznaczeniem by przerobić (zredukować) go na mączkę lub/i olej rybny, zamiast dla bezpośredniego spożycia przez ludzi. Połowy przemysłowe najczęściej eksploatują małe gatunki pelagiczne np. sardele, sardynki, szproty, błękitki, kryl czy gromadniki.

Czym jest mączka rybna?

Mączka rybna to bogaty w białko produkt przypominający wyglądem mąkę, wytwarzany w procesie suszenia i mielenia ryb lub ich części oraz odpadów przemysłu rybnego. Stanowi suplement dodawany do pasz zwierzęcych dla zwierząt gospodarskich oraz w akwakulturze.

Czym jest olej rybny?

Olej rybny pozyskiwany jest w procesie podgrzewania i wyciskania na specjalnych prasach surowca rybnego, i rozdzielania z uzyskanej cieczy oleju. Jest uważany za najbogatsze źródło wielonienasyconych kwasów tłuszczowych, o dużym znaczeniu dla zdrowia ludzkiego^{xxi}. Oleje rybne są cennym produktem ubocznym w produkcji mączki rybnej i są szeroko wykorzystywane do wzbogacania paszy w akwakulturze. Surowy olej rybny może być dalej rafinowany, oczyszczany i zagęszczany, a w rezultacie odpowiedni do spożycia przez ludzi, najczęściej w postaci suplementów diety zawierających kwasy omega-3.

Łańcuch dostaw ryb i owoców morza w służbie zrównoważonego rozwoju

W jaki sposób program MSC może pomóc?

1. Połowy prowadzone w sposób zrównoważony, spełniające wymogi standardu MSC, są dobrze zarządzane i zazwyczaj lepiej przygotowane na stawienie czoła skutkom zmian klimatu. Certyfikowane łowiska posiadają skuteczne narzędzia monitoringu i zarządzania, które pozwalają minimalizować ich wpływ na środowisko naturalne, i poparte wiedzą naukową plany reagowania na potencjalne zmiany w ekosystemie. Demonstrują najlepsze dostępne praktyki, jeśli chodzi o równowagę pomiędzy priorytetami gospodarczymi i środowiskowymi, by skutecznie chronić morza oraz ich zasoby.
2. Standard Rybołówstwa MSC uwzględnia znaczenie gatunków o niskim poziomie troficznym dla całego ekosystemu morskiego. Ma konkretne i rygorystyczne wymagania, które muszą zostać spełnione przez rybołówstwa pozyskujące gatunki pełniące szczególną rolę w lokalnych ekosystemach.
3. Program MSC pomaga producentom oleju i mączki rybnej w doborze produktów pozyskanych w sposób zrównoważony. Surowiec posiadający certyfikat MSC jest gwarancją, że został pozyskany przy minimalnym wpływie na środowisko, z dobrze zarządzanych stad rybnych, wspomagając produktywność i zdrowie naszych oceanów.
4. Połowy przemysłowe na całym świecie, uzyskując certyfikat MSC, prowadzą działalność w sposób bardziej zrównoważony i zgodny ze standardem MSC, pozwalając tym samym na rozwój sektora akwakultury w oparciu o zrównoważony surowiec.

Podejście MSC

Zdajemy sobie sprawę, że małe gatunki pelagiczne mogą z powodzeniem stawiać czoła wyjątkowym wyzwaniom, jeśli zarządzane są w sposób zrównoważony. Proces oceny i certyfikacji MSC dostarcza wartościowych informacji by lepiej zrozumieć i zademonstrować odpowiedzialne ekologicznie podejście do rybołówstwa. Otwiera także pole do dialogu z organizacjami ekologicznymi i innymi ważnymi interesariuszami.

Standard Zrównoważonego Rybołówstwa MSC

Standard Zrównoważonego Rybołówstwa MSC łączy w sobie ponad 20 lat współpracy z naukowcami, przedstawicielami przemysłu i organizacjami chroniącymi przyrodę. Jest odzwierciedleniem uznanych na świecie najlepszych praktyk, wiedzy naukowej oraz metod zarządzania.

Trzy zasady Standardu MSC

Zasada 1: Kondycja stada

Rybołówstwo musi być prowadzone w sposób zrównoważony tak, by umożliwić kontynuowanie pozyskiwania zasobów w nieskończoność, na najwyższym podtrzymywanym poziomie.

Zasada 2: Wpływ na ekosystem

Działalność połowowa musi być prowadzona w taki sposób, aby nie naruszyć struktury, produktywności, funkcjonalności i różnorodności ekosystemów morskich, od których jest zależne (włączając w to wszystkie występujące w nich gatunki i siedliska, nie tylko te, które są poławiane).

Zasada 3: Skuteczne zarządzanie

Wszystkie rybołówstwa muszą przestrzegać lokalnych oraz międzynarodowych regulacji prawnych, oraz posiadać skuteczny system zarządzania.

ⁱ Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) (2020). „The State of World Fisheries and Aquaculture – 2020”. <http://www.fao.org/publications/sofia/2020/en/>

ⁱⁱ FishStatJ – Oprogramowanie Statystyczne dla Rybołówstwa i Akwakultury. Dostęp online: FAO. Rzym. <http://www.fao.org/fishery>

ⁱⁱⁱ Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) (2020). „The State of World Fisheries and Aquaculture – 2020”. <http://www.fao.org/publications/sofia/2020/en/>

^{iv} Idem.

^v Partnerstwo na rzecz zrównoważonego rybołówstwa (SFP) (2019). „Reduction Fisheries: SFP Fisheries Sustainability Overview 2019” <https://www.sustainablefish.org/Publications>

^{vi} Isaacs, Moenieba (2020). “The Humble Sardine (Small Pelagics): Fish as Food or Fodder”. Agriculture & Food Security 5, 1: 27. <https://doi.org/10.1186/s40066-016-0073-5>

^{vii} Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) (2020). „The State of World Fisheries and Aquaculture – 2020”. <http://www.fao.org/publications/sofia/2020/en/>

^{viii} IFFO (2020) “The status of forage fish.” <https://www.iffocom/status-foragefish>

^{ix} Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) (2020). Oczekuje się, że globalne wyładunki wzrosną o 4 procent w 2020 roku | GLOBEFISH

<http://www.fao.org/in-action/globefish/market-reports/resourcedetail/en/c/1296668/>

^x Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) (2020). „The State of World Fisheries and Aquaculture – 2020”. <http://www.fao.org/publications/sofia/2020/en/>

^{xi} Idem.

^{xii} Idem.

^{xiii} FishStatJ – Oprogramowanie Statystyczne dla Rybołówstwa i Akwakultury. Dostęp online: FAO. Rzym. <http://www.fao.org/fishery>

^{xiv} Obserwatorium Ekonomicznej Złożoności (2020). “Flour or meal, pellet, fish, etc, for animal feed (HS: 230120) Product Trade, Exporters and Importers”

<https://oec.world/en/profile/hs92/flour-or-mealpellet-fish-etc-for-animal-feed>

^{xv} Obserwatorium Ekonomicznej Złożoności (2020). “Fish Oil (HS: 1504) Product Trade, Exporters and Importers”

<https://oec.world/en/profile/hs92/fish-oil>

^{xvi} Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) (2020). „The State of World Fisheries and Aquaculture – 2020”. <http://www.fao.org/publications/sofia/2020/en/>

^{xvii} FishStatJ – Oprogramowanie Statystyczne dla Rybołówstwa i Akwakultury. Dostęp online: FAO. Rzym. <http://www.fao.org/fishery>

^{xviii} Cheung, W. et al. (2010). “Large-scale redistribution of maximum fisheries catch potential in the global ocean under climate change.” Glob. Change Biol. 16, 24–35.

<https://doi.org/10.1111/j.1365-2486.2009.01995.x>

^{xix} Partnerstwo na rzecz zrównoważonego rybołówstwa (SFP) (2019). „Reduction Fisheries: SFP Fisheries Sustainability Overview 2019” [https://https://www.sustainablefish.org/Publications](https://www.sustainablefish.org/Publications)

^{xx} IFFO (2020) “The status of forage fish.” <https://www.iffo.com/status-foragefish>

^{xxi} Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) (2020). „The State of World Fisheries and Aquaculture – 2020”. <http://www.fao.org/publications/sofia/2020/en/>